

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

до організації навчальної діяльності, за умови якого теоретичне наповнення змісту навчання відбувається шляхом передачі інформації, а практичне оволодіння методиками і технологією роботи шляхом аналізу, оцінювання, вибору шляхів, механізмів у роботі з клієнтами різних категорій. Саме у виборі технології найбільш виразно простежується, а іноді й посилюється рефлексія студента, оскільки кожен із них повинен не лише обґрунтувати свій вибір, а й вмотивувати свою особистісну професійну позицію, що надає змогу спрямовувати на доцільність використання знання і можливу діяльність студента на найбільш оптимальному варіанті взаємодії з суб'єктом соціально-педагогічного впливу.

1. Абдуллина О.А. Педагогическая практика студентов: уч. пособие для пед. ин-тов / О.А. Абдуллина, Н.Н. Загряжкіна. – М.: Просвещение, 1989. – 173 с.

2. Бідняк М. Н. Організація управління: [навч. посіб.] / М.Н. Бідняк. – К.: А.С.К., 2003. – 176 с.

3. Вайнола Р.Х. Технології соціально-педагогічної роботи: курс лекцій для студентів спеціальності 6.010105 “Соціальна педагогіка” денної та заочної форми навчання / Ренате Хейківіна Вайнола. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 152 с.

4. Головатий М.Ф. Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій / [М.Ф. Головатий, М.П. Лукашевич, Г.А. Дмиренко та ін.] – К.: МАУП, 2004. – 368 с.

5. Гусякова Л.Г. Социальная работа как научная теория, деятельность и учебная дисциплина: дис. ... д-ра социол. наук: 22.00.04 / Л.Г. Гусякова. – Барнаул, 1995. – 261 с.: ил. – Библиогр.: С. 237 – 250.

6. Зимняя И. Педагогическая психология: [учебник для вузов] / И. Зимняя. – М.: Логос, 2001. – 384 с.

7. Капська А.Й. Наукове забезпечення соціальних проектів / А.Й. Капська // Соціальна робота в Україні на початку XXI ст.: проблеми теорії і практики: у 2 ч. – Ч. 2. – К.: УДЦССМ, 2002. – С. 8 – 18.

8. Карпенко О.Г. Організація практики студентів за спеціальністю 040200 “Соціальна робота”: методичні рекомендації / О.Г. Карпенко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – 41 с.

9. Кнорринг В.И. Искусство управления: [учебник] / В.И. Кнорринг. – М.: ИЗД. БЕК, 1977. – 288 с.

10. Мишковська Т.Д. Формування дослідницько-педагогічних умінь студентів в умовах модульної організації процесу навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т.Д. Мишковська; Тернопільський державний педагогічний університет імені В. Гнатюка. – Тернопіль, 1999. – 19 с.

11. Сафронова В.М. Прогнозирование и моделирование в социальной работе / В.М. Сафронова. – М.: “ACADEMIA”, 2002. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 16.02.2012

УДК 334.012.23

Віктор Мадзігон, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник

лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості АПН України,
м. Київ

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкривається питання підготовки учнівської та студентської молоді до підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки у системі освіти, що відповідає нормативним документам Болонського процесу якості, Національному класифікатору України щодо професій та посад з розвитком нових видів економічної діяльності та технологій виконання робіт відповідної кваліфікації із набутими професійними фаховими вміннями та навичками.

Ключові слова: підприємництво, підприємець, освіта, ринок, професія, бізнес, економіка, маркетинг, менеджмент, власність, технологія.

Рис. 1. Літ. 12.

Актуальність проблеми. Перехід нашого суспільства до ринкової економіки, нових форм господарювання вимагає кардинальних змін у навчальному процесі, особливо на тих магістралях, де формується нове мислення молоді, бачення перспективи і уміння орієнтуватися у виборі свого майбутнього, майбутнього свого народу. Потрібно рішуче відмовитись від старих методів навчання і виховання. Маємо дбати, щоб превалювало розвиваюче навчання, яке сприяє формуванню

таких якостей особистості як самостійність, підприємливість, уміння знаходити вірні рішення у складних ситуаціях, зазначають відомі вітчизняні вчені М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко в [3, 9 – 11].

Становлення національної школи пов'язано з переорієнтацією всієї її роботи на національній основі, наданні пріоритетів загальнолюдським цінностям, національно-культурним традиціям, орієнтацією на реальні потреби народу України, розвитку та становлення підприємницької

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

діяльності у всіх галузях економічної системи господарювання [2].

Нинішній розвиток суспільства дає підстави стверджувати, що донайважливіших загальнонародських цінностей, без яких неможливо домогтися прогресу цивілізації, належить широка економічна освіта молоді, будь-якої форми навчання, а також економічний всеобуч працівників сфери діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі присвятили свої наукові роботи відомі вітчизняні вчені. У процесі дослідження дисертації автором проведено аналіз робіт відомих вчених в Україні З. Ватаманюка, М. Вачевського, С. Вовканича, А. Вихруща, А. Гальчинського, В. Гончаренка, І. Дахно, М. Єрмошенка, Є. Єлейка, С. Єрохіна, П. Єщенка, В. Кременя, В. Ковальчука, Г. Климка, В. Кулішова, В. Кадвієвського, О. Кузьміна, Л. Канищенка, В. Мадзігона, І. Михасюка, В. Мочерного, Й. Петровича, Ю. Палкіна, А. Павленка, К. Радченка, О. Шпака, А. Філіпенка та ін., які готовили і видали друком у світ значну кількість навчальних посібників, підручників, що відносяться до економічної теорії та економічної освіти і навчання, підприємництва та малого бізнесу але пошук тих форм і методів навчання економіки учнівської молоді вимагають постійного удосконалення, та відповідності сучасним навчальним програмам.

Мета статті. Розкрити суть економічної освіти майбутніх підприємців у загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Проблеми, які виникли в економіці України перехідного періоду, викликані, найперше, тою спадщиною, яку ми отримали від “старого світу”. І в наслідок – формування фактично утриманських принципів життя, прагнення без праці одержувати все нові блага, стандартне єдине мислення і, особливо, – зрівнялівка. Тому і нині ми чуємо з вуст певної верстви населення, а особливо певного напрямку політиків, які прагнуть повернути Україну в минуле, до тої економіки, яка функціонувала на наших теренах впродовж 70 років [12].

Отже, економічна система, яка розвивається в Україні, дає підстави стверджувати, що неграмотна в економічному плані людина стоїть поза економічною політикою, не може брати участі в управлінні державою і виробництвом.

Знання економіки та її законів – це не привілей лише підприємців чи економістів-професіоналів. Уже нині відчувається потреба в нових кадрах у царині маркетингу, інтелектуальної власності, інформації, фінансів та кредиту, організації

приватного виробництва, податкової політики та інших напрямків економічної освіти для яких знання з економіки є вкрай необхідним, в умовах різних формах власності та ринкової конкуренції [1].

Українська національна школа, відкидаючи негативні чинники минулого, вбираючи в себе прогресивні напрями освіти, покликана формувати в учнів якості майбутніх підприємців, комерсантів, банкірів, фермерів, патентознавців, маркетингологів, економістів нинішнього дня, при різних формах власності і видах діяльності [6].

Економічне навчання в ліцеї, середній школі, гімназії повинно вирішувати такі завдання:

- формувати в учнів розуміння загальних економічних законів сучасного суспільства, необхідності розвитку ринкової економіки в Україні, та механізмів її регулювання;

- досягнути засвоєння учнями певного рівня знань про товарне виробництво, власність, гроші, ринок, ціни, фінанси і банки, працю як фактор розвитку суспільства, виробництво і споживання, витрати підприємства, управління, сільське господарство, податки, страхову справу, маркетинг, менеджмент, глобальні проблеми, про зовнішні зв'язки України;

- розвивати економічне мислення учнів, формувати любов до природи рідного краю, бережливе ставлення до навколишнього середовища;

- виховувати розумні потреби і негативне ставлення до споживачьких нахилів;

- виробити вміння самостійно набувати, засвоювати і застосовувати економічні знання розуміти і пояснювати сучасну економічну політику, економічні явища;

- розвивати нахили в учнів до вибору професії і сфери діяльності.

Вивчення основ економіки буде сприяти підготовці молодого покоління до самостійного життя, правильному вибору ними життєвих орієнтацій, формуванню і утвердженню високих моральних цінностей громадянина [4].

Основи економічної освіти на сучасному етапі майбутніх підприємців у загальноосвітніх навчальних закладах – це напрям до цікавого світу економічних знань, необхідність яких у нинішніх умовах ринкової економіки необхідні кожній людині, кожному випускнику школи, середніх навчальних закладів професійної освіти, студентам, які формують свій високий рівень професійних компетенцій. Економічні знання дають можливість знати про:

- що вивчає економіка як наука, яку роль вона

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

відіграє в житті кожної особистості працівника галузей народного господарства, яка необхідність у економічних знаннях випускників загальноосвітніх шкіл, ПТУ, ВНЗ;

- що є предметом економіки як науки, як вона тісно пов'язані із іншими науками, історією, правом, математикою, управлінням, виробництвом, технологією, культурою, які її зв'язки і відносини, що вивчаються в економічній науці;

- як економічна наука розглядає і вивчає виробництво, нагромадження і розподіл матеріальних благ, які відносини власності сприяють розширеному відтворенню матеріальних благ, та регулювання пропозиції товарів на ринку продавця;

- які загальнонаукові методи, використовує економічна наука для дослідження розвитку суспільства, накопичення матеріальних благ, кількості грошей в обігу, необхідності податків, інвестицій, інновацій виробництва тих благ, що забезпечують високий добробут і багатство суспільства;

- яка суть бюджету, банківської системи, нормування праці, цінової політики, діяльності підприємства і підприємництва та необхідності розвитку сільськогосподарського виробництва;

- як здійснюються міжнародні економічні відносини України в світовому господарстві та глобальні економічні проблеми у взаємозалежному світі.

Економічні знання в нинішніх умовах необхідні кожному працівникові, але вони є необхідною базовою наукою знань для економістів, менеджерів, маркетологів, фінансистів, митних та біржових працівників, а в нашому дослідженні підприємцям, маркетологам тим фахівцям, які займаються бізнесовою діяльністю. Молодій особистості слід пам'ятати, що ким би ви далі не працювали: лікарем, вчителем, програмістом, фермером чи підприємцем ви зустрінетесь із економічними категоріями: заробітною платою, ціною, кваліфікацією, стягненням податків, процентам, дивідендами, акціями, векселями, цінними паперами, інвестиціями, протекціоністською політикою, продуктивністю праці та виробітком. Усі ці проблеми пов'язані зі сферою людського життя, яку називають **господарською діяльністю**, або **економікою** [5].

Суспільства розвивається за біологічними та соціальними законами. Діяльність людей настільки багатогранна, що для її вивчення сформувалися численні окремі науки. Особливе місце посідає сфера діяльності пов'язана з виробництвом матеріальних благ для задоволення потреб людей. Вона називається економічною наукою підприємництва.

Наукова суть виробничих відносин, що існують у суспільстві, відтворюється в економічних законах. Економічні закони передають суть економічних явищ і процесів, тобто закономірні і постійні причинні зв'язки і залежності, внутрішньо притаманні цим явищам і процесам. Елементи економіки, а саме специфічно галузеві різновиди і форми суспільних відносин виробництва, в яких вони виступають у будь-якій галузі матеріального виробництва, вивчають галузеві економічні науки (економіка промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, фінансів, географії, менеджменту і маркетингу і т.п.), тих видах людської діяльності, де створюються матеріальні блага для задоволення різноманітних потреб людини [7].

Людині потрібні різноманітні предмети та засоби виробництва основні з них їжа, одяг, житло та послуги, які залежать від суспільного розвитку та добробуту людини. Для задоволення своїх потреб людина наділена природними даними – здатністю думати і працювати виробляючи значну кількість матеріальних благ.

Слід пам'ятати, що виробництво обмежується ресурсами, для досягнення абсолютного матеріального достатку. Цей чинник і є в основі економічної науки, що вивчає виробництво і споживання, розподіл і прибуток та інші економічні категорії [8].

Економіка як засіб взаємозв'язку господарської діяльності людей і науки має різні напрямки і школи в економічній теорії (рис. 1.)

Питання щодо предмета економічної науки лишається до сьогодні гостро дискусійним. З розвитком суспільства, його економічної системи змінювалися і погляди на предмет економічної науки. Але, незважаючи на розбіжності у поглядах, і перші наукові школи, і сучасні предметом основ економіки вважають сферу діяльності людей, пов'язану із виробництвом і використанням матеріальних благ. Основні напрямки предмета економічної науки вважають визначення, які охоплюють такі питання економічної науки:

Кожна людина у певний момент свого життя осягає істину: бажання до такого часу здобути, придбати, мати щоб задовольнити потреби, які різноманітні й широкі і залежать від соціального добробуту, оточуючого середовища, рівня освіти, культури, звичок та традицій і їх задоволення звичайно обмежені. Обмежено границі часу (доба 24 години, життя 30 – 40 тисяч діб), обмежені ресурси. Обмежені абсолютно – невідновлювані

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ
Наука, що досліджує проблеми ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення потреб людини і суспільства
Наука про закони виробництва і обігу життєвих благ у суспільстві
Наука про економічні відносини, що складаються між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання
Наука про те, як діє людина в складаних обставинах
Наука про види діяльності, пов'язані з обміном і грошовими угодами між людьми
Наука про повсякденну ділову діяльність людей і про здобування ними засобів існування
Наука про те, як людина справляється зі своїми завданнями в сфері виробництва та споживання
Наука про багатство (народне або суспільне)
Наука про вміння користуватися життям якнайкраще
Наука про вміння заробляти гроші, фінанси, створювати підприємство і бізнес в ринковій системі господарювання
Наука про ціни та ціноутворення та роль держави у ціноутворенні
Наука про формування та витрати бюджету, систему податків та митних зборів, роль і функції банківської системи
Наука про виробництво, якість, стандарти, технології, інновації та інвестиції
Наука про розвиток та виробництво сільськогосподарської продукції
Наука про світове господарство та глобальні економічні проблеми в сучасному взаємозалежному світі

Господарська діяльність людей		ЕКОНОМІКА		Наука про господарську діяльність	
Економічна історія		Економічна теорія		Конкретні економічні науки	
Історія економічних учень	Політична економія	Мікроекономіка	Мезоекономіка	Макроекономіка	Мегаекономіка

Рис.1. Економіка та її зв'язки із іншими науками

ресурси землі. Отже, визначальний чинник економічного життя – проблема вибору. Якщо ми щось вибираємо, то змушені відмовлятися від інших благ, від яких за інших умов ми б не відмовилися [9].

Зазначимо, що економічна наука – суспільна наука, вона досліджує всю сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами господарювання у процесі життєдіяльності – це виробництво матеріальних благ, розподілу, споживання. Тому можна дати інтегроване визначення економічної науки.

ЕКОНОМІЧНА НАУКА – суспільна наука, яка досліджує проблеми ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення особистих і суспільних потреб, а також економічні відносини, що складаються між людьми, класами і соціальними групами в процесі виробництва. Розподілу, обміну і споживанням матеріальних благ і послуг в умовах дефіциту ресурсів і можливості їх альтернативного використання.

Предметом, який вивчає наука економіка, є

форми економічних законів у виробництві і способи їх застосування для підвищення ефективності людської діяльності. Економічні відносини в народному господарстві визначаються особливостями і характером розвитку, розглядаються як система техніко-економічних відносин.

Вивчаючи виробничі відносини, економіка повинна враховувати зміни в розвитку продуктивних сил і техніки виробництва, визначати ефективність застосування тих чи інших засобів виробництва [9].

Економіка розкриває закономірності розвитку, механізм дії об'єктивних економічних законів у тій чи іншій галузі, теоретично узагальнює досвід підприємств, розвиток галузей в цілому і окремих її складових, розробляє теоретичні основи поліпшення управління науками. Для вивчення і узагальнення тенденцій розвитку галузей народного господарства економіка використовує дані статистики, для розміщення і стабілізації виробництва, – економічну географію, при аналізі діяльності підприємств – бухгалтерський облік,

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

для розв'язання питань оптимального виробництва.

Економіка пов'язана з рядом суміжних використання виробничих ресурсів – економічну кібернетику, з метою захисту авторських прав на нові винаходи – патентознавство, розвитку торгівлі, збуту товарів, сервісу” маркетинг, для встановлення торгівлі з іншими державами” зовнішньоекономічні зв'язки, а для управління виробництвом і трудовими ресурсами – менеджмент, розвитку суспільного добробуту та зайнятості населення причини виникнення і форми існування та підготовку молоді до підприємницької діяльності [3].

Зазначимо, що поряд з такими факторами виробництва, як земля, праця та капітал, економіка вивчає також підприємництво. Наявність вільного підприємництва є однією із визначальних ознак ринкової економіки. Тема “Підприємництво” розкриває суть цієї категорії, з'ясовує умови та функції підприємницької діяльності, характеризує основні її форми.

Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, надання послуг і торгівлі з метою одержання прибутку.

Отже, **прибуток** – головний стимул підприємницької діяльності. Прибуток не лише символ успіху, він є матеріальною основою збільшення капіталу, розширення підприємницької діяльності. Але є й інші, не менш важливі стимули. Це самоствердження особистості, можливість реалізувати свої здібності в одній із найскладніших сфер – людської діяльності.

У сучасних джерелах інформації вчені висловлюють припущення, що “підприємництво” і “бізнес” тотожні розуміння. Але підприємництво – все таки особливий вид бізнесу. Практична мета підприємництва – вилучення не просто доходу, а отримання надприбутку. Його основа використання

унікальних людських здібностей, інноваційної діяльності. Ось, що відрізняє підприємництво від бізнесу, який має завдання отримати тимчасову вигоду.

Підприємницька діяльність включає виробничу, комерційну, торговельну, закупівельну, посередницьку, інвестиційну, консультаційну, фінансову, та надання послуг.

Підприємець – це людина, яка організовує і управляє підприємством з метою власної вигоди. Він вкладає свої ідеї, знання і навички у планування, організацію і управління виробництвом, несе відповідальність за свою справу і якщо вона виявиться прибутковою, підприємцеві дістається весь вигаш.

Підприємництво може розвиватися лише в певному економічному середовищі. Необхідна також система дійових законів, які захищали б підприємництво й забезпечували стійку діяльність на ринку. Найважливішими передумовами розвитку підприємництва є демократизація та урізноманітнення форм власності, демонополізація виробництва, активна підтримка державою інвестиційних процесів для різних суб'єктів підприємницької діяльності, формування повноцінного конкурентного ринку. Залежно від змісту підприємницької діяльності розрізняють виробниче, торгове, кредитне та страхове підприємництво [7].

Сутність підприємництва. Підприємництво розвивалося в руслі розвитку відносин власності, засобів виробництва.

У римському праві “підприємництво” розглядалося як заняття, діло, діяльність, особливо комерційна. Під підприємництвом розуміли орендатора, людину, яка була зайнята суспільним будівництвом. У Середні віки поняття “підприємець” (антрепренер) вживалося в декількох розуміннях, перш за все до них відносили осіб, котрі зайняті зовнішньою

Підприємництво – це відкриття власної справи. Можна зайнятися підприємництвом індивідуально, без створення юридичної особи; організація товариства з обмеженою відповідальністю вимагає розробки статуту та реєстрації підприємства.

Підприємництво виробниче, якщо підприємець, використовуючи фактори виробництва, виробляє продукцію, надає послуги, виконує роботи, створює духовні цінності для подальшого продажу споживачам, торговельним організаціям.

Торгове підприємництво – пов'язане з доведенням продукту від виробника до споживача. При цьому відбувається реалізація особливого товару-послуги, яка прискорює процес руху товару і зменшує витрати обігу.

Кредитне підприємництво – особлива форма підприємництва, в якій предметом купівлі продажу виступають гроші. Цей вид підприємництва пов'язаний з акумуляцією тимчасово вільних коштів та використанням їх для надання кредиту.

Страхове підприємництво - його суть полягає в наданні частки доходу іншому підприємцеві, аби зменшити ступінь ризику. Страхування ризику – це, по суті, передача певних ризиків страховій компанії.

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

торгівлею. До підприємців також відносили організаторів парадів, балаганів і вистав.

В економічній літературі поняття “підприємець” вперше з’явилося у “Всезагальному словнику комерції”, виданому в Парижі в 1723 р., і визначало людину, яка бере “на себе зобов’язання по виробництву або будівництву об’єкта”.

Як науковий термін поняття “підприємець” з’явилося в роботах відомого англійського економіста початку XVIII ст. Р. Кантільона. Він розробив першу концепцію підприємництва і підприємцем вважав людину, яка діє в умовах ризику, в зв’язку з тим, що торговці, фермери, ремісники та інші дрібні власники купують товар по визначеній ціні, а продають по невідомій.

Француз К. Бодо (фізіократ) пішов далі Р. Кантільона. Він відзначав, що підприємець має володіти відповідним інтелектом, тобто різною інформацією та знаннями. Інший французький економіст, Тюрго, вважав, що підприємець повинен володіти не тільки відповідною інформацією, але і капіталом. Він визначив, що капітал є основою всієї економіки, прибуток – мета успіху підприємця, основа розвитку виробництва. А. Маршал і його послідовники велику увагу приділяли організаційній функції підприємця й вважали, що не кожен бажаючий може ним бути.

Великий вклад по удосконаленню концепцій підприємця і підприємництва зробив у 30 – 40-х роках XX ст. американський теоретик австрійського походження Й. Шумпетер. Підприємці, за його визначенням – це господарюючі суб’єкти, що розпочинають і ведуть якесь вигідне діло на основі застосування капіталу та інших факторів виробництва, ведуть пошук і втілюють у життя нові можливості розвитку ринку – нові товари, технології, принципи управління, господарські ідеї, сфери прикладання капіталу тощо, оцінюють ринкові потреби, знаходять найбільш оптимальні і ефективні способи застосування виробничих ресурсів, задовольняють власні економічні інтереси (тим самим задовольняючи економічні інтереси усіх), формують цілі і завдання підприємств, організовують трудові колективи на їх виконання [10].

В основі будь-якого підприємництва знаходиться, без всякого сумніву, особистий інтерес. Але в умовах розвиненої ринкової економіки він задовольняється лише при праці на суспільство. Якщо “нова комбінація” не дозволяє задовольнити якусь суспільну потребу, то і очікуваного доходу не буде. Тому у підприємницькій діяльності вбачається особлива форма узгодження особливих суспільних

інтересів. Ще видатний теоретик XVIII ст. А. Сміт, торкаючись ролі підприємця, наголосив: “Він має на увазі лише свій особистий інтерес, переслідуючи свою власну вигоду, при цьому він “невидимою рукою” спрямовується до цілі, яка зовсім не входила у його наміри. Переслідуючи свої власні інтереси, він часто найбільш дієвим чином служить інтересам суспільства”.

Таке формулювання підприємництва на наш погляд, є найбільш вдалим. Це формулювання відрізняється від тієї, що подана в редакції Закону України 1992 року “Про підприємництво”, в якому воно визначається як самостійна ініціатива, на власний ризик виробника і комерційна діяльність, виконання робіт, надання послуг з метою одержання доходу (прибутку). Як бачимо, в цьому визначенні відсутній важливий елемент визначення підприємництва – зазначення про необхідність врахування особистої вигоди та суспільних інтересів.

У загальному вигляді підприємництво можна охарактеризувати як **господарську діяльність** та як **економічну категорію**. **Господарська діяльність** – це використання виробничих факторів (ресурсів) самостійного підприємства із метою одержання доходу [11].

Економічна категорія – це певні економічні відносини і зв’язки між господарюючими суб’єктами з метою одержання і розподілу доходів на основі ринкової конкуренції.

Об’єктом підприємництва є господарська діяльність, спрямована на одержання доходу, а **суб’єктами підприємництва** – підприємці і підприємства в цілому. Суб’єктами підприємства можуть бути як одноосібними так і колективними об’єднаннями партнерів.

Одноосібні підприємці як правило, діють шляхом організації власної або сімейної підприємницької діяльності, вони можуть обмежуватися витратами власної праці або використовувати найману працю при виробництві продукції, наданні послуг.

Колективні об’єднання партнерів утворюються у формі можливих господарських асоціацій: орендних колективів, акціонерних товариств відкритого чи закритого типу, товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю та ін.

Отже, підприємець і підприємництво розглядаються як взаємопов’язані поняття, які є важливими елементами в структурі сучасної ринкової економіки. Виділяють дві моделі підприємництва – **класичну** та **інноваційну**.

Класична модель орієнтується на максимізацію віддачі наявних ресурсів. Підприємець як суб’єкт підприємництва оцінює ці ресурси, визначає

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

можливості досягнення поставленої мети, використання такого варіанту господарських рішень, який забезпечує максимальний результат за існуючих ресурсів.

Інноваційна модель підприємництва виходить не із ресурсів, а із можливостей виробництва. Підприємець може не мати достатніх власних ресурсів, тому використовує будь-які можливості для їхнього посилення. Він формулює мету виробництва, вивчає ринок, шукає альтернативні можливості, оцінює власні ресурси й зіставляє їх зі знайденими можливостями, шукає у зовнішньому середовищі додаткові джерела ресурсів, діє у відповідності з найвигіднішим із усіх альтернативних варіантів.

Таким чином, підприємництво – особливий стиль економічної поведінки, в основі якої знаходиться постійний пошук нових виробничих можливостей і ресурсів, уміння вміло ризикувати, впроваджувати інновації, удосконалювати організацію виробництва, управління і одержання доходу (прибутку).

Висновки. Для досягнення успіху в підприємстві необхідна економічна освіта, зокрема, систематичні наукові знання про економічні категорії і закони матеріального виробництва, усвідомлення суті продуктивних сил і виробничих відносин, розуміння особливостей матеріального розвитку суспільства, його економічних завдань.

Підприємець повинен мати знання про галузі промисловості і сільського господарства, що відіграють важливу роль у системі матеріального виробництва, у зміцненні економіки України, у підвищенні життєвого рівня суспільства.

Створення будь-якої нової справи вимагає певних знань з управління виробництвом, вміння оцінювати і передбачати ринкову кон'юнктуру, вчасно приймати нестандартні управлінські рішення та забезпечувати їх практичну реалізацію, керувати колективом на рівні сучасних вимог.

1. Акімова Н.О., Вачевський М.В. Соціально-економічні проблеми приватизації в сучасних умовах.// Н. Акімова, М. Вачевський. – Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет, 2002. – 156 с.

2. Бобров В., Каніщенко Л. Вища економічна освіта на сучасному етапі розвитку суспільства.// В. Бобров, Л. Каніщенко. Вища освіта України. – 2002. – №2. – С. 16 – 23.

3. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Примаченко Н.М. Основи економічних знань. Підручник для учнів 10 – 11 класів. – К.: ЦУЛ, 2004. – 532 с.

4. Варналій З.С. Сизоненко В.О. Основи підприємницької

діяльності. Підручник для учнів 10 – 11 класів загальноосвітніх шкіл, ліцейів, гімназій.// З. Варналій, В. Сизоненко. – К.: Знання України, 2004. – 404 с.

5. Вихруц В.П., Харвин П.С. Економіка підприємства.// В. Вихруц, П. Харвин. – Тернопіль, 1995. – 203 с.

6. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика. Навчальний посібник.// В. Кулішов. – Львів “Магнолія плюс”, 2006. – 208 с.

7. Мадзігон В.В., Вачевський М.В. Основи підприємництва та підготовка підприємців у системі економічної освіти. Навчальний посібник для учнів 10 – 11 класів і студентів ВНЗ. 1 – 2 рівня акредитації.// В. Мадзігон, М. Вачевський – К.: Педагогічна думка, 2012. – 312 с.

8. Мадзігон В.В., Вачевський М.В., Примаченко Н.М. Основи маркетингу. Підручник.// В. Мадзігон, М. Вачевський, Н. Примаченко. – К.: Педагогічна думка, 2010. – 256 с.

9. Мадзігон В.В. Теоретико-методичні засади підготовки підприємців в системі економічної освіти.// В. Мадзігон./ Молодь і ринок. – 2010. – №6 (65). – С. 29 – 34.

10. Мадзігон В.В. Історія розвитку підприємництва як соціально-економічного явища.// В. Мадзігон./ Молодь і ринок. – 2010. – №7 (66 – 67). – С. 33 – 37.

11. Мадзігон В.В. Види підприємницької діяльності в ринковому середовищі та аналіз розвитку малих підприємницьких структур.// В. Мадзігон./ Молодь і ринок. – 2011. – №9 (80). – С. 48 – 53.

12. Мадзігон В.В. Проблеми оптимізаційного розвитку підприємництва в Україні на сучасному етапі.// В. Мадзігон./ Молодь і ринок. – 2011. – №7 (78). – С. 23 – 27.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2012

9 березня 2012
День народження

Тараса Григоровича Шевченка
(1814 – 1861)

поета, художника, мислителя,
пророка України

